

Szkolenie rezydentów i stażystów w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie: analiza pierwszego kursu wprowadzającego w celu poszukiwania modelowych rozwiązań dydaktyczno-edukacyjnych

Monika Galicka, Maria Kornblit, Wiktoria Szymańska,
Wiktor Chmielarczyk, Andrzej W. Szawłowski

W dniu 13 stycznia 2011 r. przeprowadzono po raz pierwszy w Centrum Onkologii - Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie kurs wprowadzający dla 76 stażystów i rezydentów szkolących się w tej placówce. Według obowiązujących standardów oceniono zarówno wykładowców, jak i nabytą w czasie kursu przez uczestników wiedzę. Większość uczestników pozytywnie oceniła formę (62,8%) i przydatność kursu (70,7%). Szczególnie wysoko oceniono wykład z historii polskiej onkologii. Wysoki odsetek (79,0%) najwyższych ocen (7-8) w ośmiostopniowej skali, uzyskanych przez wykładowców, potwierdził wartość edukacyjno-dydaktyczną kursu. Kurs był wydarzeniem inicjującym powstanie w Centrum Onkologii Systemu Obsługi Administracyjnej i Edukacyjno-Dydaktycznej Rezydentów i Stażystów. System ma poprawić jakość procesu edukacyjno-dydaktycznego w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie.

Education of medical residents and trainees at the Maria Skłodowska-Curie Memorial Cancer Center and Institute of Oncology in Warsaw: the analysis of an introductory course in the search for a model of didactic and educational system

On 13 January 2011, the first introductory course designed for medical residents and trainees was organized at the Maria Skłodowska-Curie Memorial Cancer Center and Institute of Oncology, Warsaw, Poland. According to the current educational standards, the lecturers and the knowledge acquired by the attendees was assessed. The majority of attendees positively assessed the course (62.8%) and its usefulness (70.7%). Particularly, the lecture on the history of Polish oncology was very much appreciated. The very high positive response rate (79,0%) of final test which was based on the knowledge delivered by lecturers (7-8 notes within the range: 0-8) confirmed the educational and didactic value of the course. The course constituted the introductory event for the implementation of New System of Administrative and Educational Didactic Service for Medical Residents or Trainees at the Cancer Center, Warsaw.

Słowa kluczowe: onkologia, edukacja, rezydenci/stażysci, Centrum Onkologii – Instytut w Warszawie

Key words: oncology, education, residents/trainees, Cancer Center, Warsaw

Wstęp

Wysoki poziom jakości kształcenia nowych kadr medycznych wymaga z jednej strony ustawicznej kontroli w ramach działań edukacyjno-dydaktycznych, a z drugiej spontaniczności lekarzy w pogłębianiu wiedzy medycznej i w samokształceniu. Planując stworzenie w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie Systemu Obsługi Administracyjnej i Edukacyjno-Dydaktycznej Rezydentów i Stażystów zorganizowano pierwszy wpro-

wadzający kurs, dotyczący szeroko pojętych problemów onkologicznych, zarówno teoretycznych, jak i praktycznych.

Celem kursu było zapoznanie młodych lekarzy, będących u progu kariery zawodowej i rozpoczynających ją w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, ze strukturą placówki oraz strukturą onkologicznej sieci w Polsce. Ponadto przedstawiono historię polskiej onkologii, od powstania Instytutu Radowego w Warszawie do zbudowania i uruchomienia Centrum Onkologii na Ursynowie. W trakcie kursu omówiono zastosowanie badań podstawowych w onkologii, perspektywy rozwoju leczenia nowotworów, aktualne trendy zachorowalności na nowotwory w Polsce

i na świecie oraz wyniki ich wyleczalności. Przedstawiono również znaczenie badań klinicznych w onkologii z elementami biostatystyki, specyfikę badań biochemicznych w onkologii, a także specyfikę zakażeń w onkologii oraz zaprezentowano kursantom, jak prowadzić dokumentację medyczną w onkologii w świetle obowiązujących przepisów, wszystko po to, aby ułatwić pracę przyszłym kadrom onkologii.

Materiał i metoda

Anonimowy kwestionariusz oceny kursu (Załącznik 1) przedstawiono do wypełnienia uczestniczącym w kursie rezydentom i stażystom aktualnie pracującym w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie. Z 76 osób uczestniczących w kursie kwestionariusz wypełniło 61 kursantów (80,26%). Wyniki oceny kursu opracowano statystycznie, stosując w ocenach liczbowych średnią matematyczną i zakres. Zastosowano standardową skalę ocen od 0 – niezadowolony do 6 – pełna akceptacja. Opinie opisowe opracowano z wykorzystaniem punktów procentowych, dzieląc opinie na pozytywne (odpowiedź: tak) i negatywne (odpowiedź: nie). Ponadto wykorzystano metodę opisową, kwalifikując uwagi uczestników do następujących grup: organizacja, teoria, praktyka, przepisy prawne. Wiedzę zdobytą w czasie kursu przez uczestników sprawdzono za pomocą kwestionariusza zawierającego osiem pytań (jeden punkt za jedno pozytywne pytanie), przygotowanych przez wykładowców.

Wyniki i omówienie

Analiza części liczbowej kwestionariusza wskazuje, że wyżej oceniona została przez uczestników strona organizacyjna kursu (4,23) niż jego użyteczność w pracy w Centrum Onkologii – Instytucie (3,47) (Tab. I).

Tab. I. Ocena kursu przez rezydentów i stażystów w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

Średnia ocena organizacji kursu (liczba oceniających osób 61) (zakres 0- 6)	Średnia ocena użyteczności kursu w pracy w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie (liczba oceniających osób 61) (zakres 0 – 6)
4,23 (0-6)	3,47 (0-6)

Ocena wykładowców wahała się od 4,29 do 5,01 – średnia wynosiła 4,73 (Tab. II).

Tab. II. Zbiorcza ocena wykładowców kursu dla rezydentów i stażystów

Liczba wykładowców	10 osób
Zakres ocen	4,29 do 5,01
Średnia ocena	4,73 (0-6)

Oceniając wykładowców według pięciu kryteriów dydaktyczno-edukacyjnych, uczestnicy najwyżej ocenili ich stopień przygotowania i zaangażowanie (odpowiednio 5,16 i 5,05). Natomiast najniższe oceniono stosowane przez wykładowców pomoce dydaktyczne (4,16) (Tab. III).

Tab. III. Ocena edukacyjno-dydaktyczna wykładów prowadzonych na kursie dla stażystów i rezydentów

Kryteria oceny	Średnia ocena (zakres 0-6)
Stopień przygotowania	5,16
Sposób prezentacji	4,70
Stosowane pomoce dydaktyczne	4,16
Zaangażowanie	5,05
Wartość merytoryczna prezentacji	4,52
Średnia	4,72

Najwyższą wartość punktów procentowych uzyskała ocena formy wykładów (44,26%), przydatności tematów (47,54%) i zakresu prezentowanych zagadnień (31,15%) (Tab. IV).

Z kolei w rubryce kwestionariusza dotyczącej innych uwag i sugestii większość uczestników kursu przedstawiła swoje propozycje, wychodząc z założeń krytycznych (50,81%).

Z obecnych kursantów test napisało 67 osób, z których 65 (97%) z wynikiem pozytywnym. Co czwar-

Tab. IV. Ocena organizacji, formy, tematyki, zagadnień oraz innych propozycji rezydentów i stażystów biorących udział w kursie

Ocena	Aktywność edukacyjno-dydaktyczna	Forma wykładów Liczba osób (%)	Przydatność tematów Liczba osób (%)	Czy zabrakło jakichś zagadnień? Liczba osób (%)	Inne uwagi i sugestie Liczba osób (%)
Pozytywna (tak)		27 (44,26)	29 (47,54)	12 (19,67)	6 (9,98)
Negatywna (nie)		16 (26,23)	12 (19,67)	19 (31,15)	31 (50,81)
Brak oceny		18 (29,51)	20 (32,79)	30 (49,18)	24 (39,34)
Razem		61 (100,00)	61 (100,00)	61 (100,00)	61 (100,00)

ty uczestnik kursu (17 osób) otrzymał największą ilość punktów (Tab. V).

Tab. V. Rozkład ocen testu sprawdzającego wśród uczestników pierwszego kursu szkoleniowego rezydentów i stażystów

Ocena	Rozdział (liczba/odsetek)
0 – 4	2 / 3%
5	2 / 3%
6	10 / 15%
7	36 / 54%
8	17 / 25%
Suma	67 / 100%

Średnia ilość punktów zdobyta przez jednego uczestnika wyniosła 6,96 punktów według skali ośmiostopniowej.

Tab. VI. Średnia ocena testu (wg skali ośmiostopniowej) sprawdzającego uczestników pierwszego kursu szkoleniowego rezydentów i stażystów

Liczba uczestników	Średnia ocena (zakres)
67	6,96 (1-8)

Analiza opisowej części kwestionariusza kursu pozwoliła na wyodrębnienie uwag dotyczących czterech grup zagadnień związanych z kursem: organizacja, teoria, praktyka, przepisy prawne.

Organizacja

Proponowano termin następnego kursu, który nie kolidowałby z pracą na oddziale (godziny popołudniowe).

Wszyscy uczestnicy w sposób jednoznaczny podkreślali walory dydaktyczne sali wykładowej im. Profesora Tadeusza Koszarowskiego. Dwie osoby optowały za zaliczeniem kursu jedynie na podstawie obecności, a nie testu. Dwie osoby uznały kurs za zbyteczny.

Teoria

Podkreślano potrzebę poszerzenia problematyki metodologii badań klinicznych i badań przesiewowych. Zgłaszano propozycje uzgodnienia tematyki z organizatorami innych kursów, tak, aby kursy nie dublowały się. Niektóre osoby za rzecz ważną uznały doprecyzowanie grupy docelowej słuchaczy kursu (czy określona specjalizacja? Czy wszyscy rezydenci i stażyści?).

Praktyka

W opiniach opisowych uczestnicy wskazywali na potrzebę większej interaktywności (kontakt z mistrzem). Uczestnicy widzą w tym przewagę nad wiedzą zdobywaną przez internet. Oczekiwano na pokazanie praktycznej strony pracy lekarza w Centrum Onkologii, związanej z codziennym prowadzeniem pacjenta.

Przepisy prawne

Część uczestników zwróciła uwagę na przydatność dla rezydentów i stażystów wiedzy z pogranicza prawa i medycyny. Szczególnie, jak prowadzić dokumentację medyczną zgodnie z obowiązującym prawem. Analiza oceny pierwszego w historii Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie ogólnoonkologicznego kursu dla stażystów i rezydentów pozwala na wysunięcie następujących wniosków.

Wniosek ogólny

Kurs okazał się bardzo potrzebny. Pozwolił na obiektywną ocenę, z jednej strony potencjału dydaktyczno-edukacyjnego wykładowców z Centrum Onkologii – Instytutu im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, z drugiej strony przedstawił oczekiwania przyszłych specjalistów odnośnie tego typu aktywności. Wysoka ocena wykładów dotyczących historii onkologii, będących elementem szeroko pojętej kultury onkologicznej, świadczy z jednej strony o potrzebie tego typu edukacji, a z drugiej o wrażliwości humanistycznej przyszłych specjalistów. Sprawa jest tym ważniejsza, że nie można mówić o przyszłości onkologii w Polsce bez znajomości historii tej dziedziny. Bardzo dobrze wypadła ocena poziomu wiedzy nabytej przez uczestników w trakcie kursu. Większość (79%) uzyskała ocenę 7-8 punktów w skali ośmiopunktowej. Kurs spełnił swoje zadanie jako wydarzenie inicjujące stworzenie Systemu Obsługi Administracyjnej i Edukacyjno-Dydaktycznej Rezydentów i Stażystów, co ma służyć docelowo poprawie jakości szkolenia onkologicznego w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie.

Wnioski szczegółowe

- Większość uczestników pozytywnie oceniła formę wykładów, przydatność tematów i zakres prezentowanych zagadnień. Najwięcej uwag dotyczyło czasowego rozkładu zajęć.
- Uczestnicy wysoko ocenili stopień przygotowania i zaangażowanie wykładowców (odpowiednio 5,16 i 5,05). Natomiast krytycznie oceniono brak pomocy dydaktycznych dostępnych dla uczestników.
- Opisowa część kwestionariusza umożliwiła zebranie i analizę uwag dotyczących: organizacji kursu, znaczenia dla uczestników przekazanych wiadomości w zakresie teorii, praktyki i przepisów prawnych, a także wartości dydaktycznej kursu.

4. Większość uczestników (65/67) zdała test przygotowany przez wykładowców z wynikiem pozytywnym. Średnia ocena wyniosła 6,96 punktów w ośmiostopniowej skali oceny.
5. Kursy wprowadzające do pracy w Centrum Onkologii – Instytucie im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie przeznaczone dla rezydentów i/lub

stażystów mają swoje uzasadnienie i będą kontynuowane dwa razy do roku, z uwzględnieniem uwag i propozycji po pierwszym kursie.

Mgr Monika Galicka

Samodzielna Pracownia Edukacji Onkologicznej
Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie
ul. Roentgena 5, 02-781 Warszawa

Załącznik 1

KWESTIONARIUSZ OCENY KURSU

Szanowna Pani Doktor/ Panie Doktorze:

Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie pragnie poznać Pana/ Pani opinię o kursie, w którym Pan/ Pani uczestniczył (-a). Opinie te będą pomocne w dalszym doskonaleniu jakości kształcenia lekarzy w naszym Instytucie, dlatego prosimy o dokładne wypełnienie niniejszego kwestionariusza.

Skala ocen: **0 – 6** **(0 – niezadowolenie** **6 – pełna akceptacja)**

1. Jak ocenia Pani/ Pan **organizację** wykładów w czasie kursu?
0 1 2 3 4 5 6
2. Czy należałoby coś zmienić w **organizacji** kursu?
a) czas trwania:
b) warunki lokalowe, socjalne
c) rozkład zajęć w ciągu dnia:
d) inne propozycje.....
3. Czy **forma wykładów** była odpowiednia? Czy należałoby coś zmienić?
4. W jakim stopniu wiedza uzyskana na kursie może być użyteczna w Pani/Pana pracy w Centrum Onkologii w Warszawie? (0-6)
5. Czy jakieś tematy z kursu były **nieprzydatne**?
- 5A. Czy jakichś **zagadnień zabrakło**?
6. **Ocena wykładowców**

L.p.	Imię i nazwisko wykładowcy	Kryteria oceny w skali 0-6:					
		stopień przygotowania	sposób prezentacji	stosowane pomoce dydaktyczne	zaangażowanie	wartość merytoryczna prezentacji	
1.	Prof. dr hab. med. Maciej Krzakowski						
2.	Prof. dr hab. med. Edward Towpik						
3.	Prof. dr hab. med. Janusz Siedlecki						
4.	Prof. nadzw. dr hab. med. Piotr Rutkowski						
5.	Prof. dr hab. med. Witold Zatoński						
6.	Mgr Wojciech Michalski						
7.	Mgr Krystyna Czujkowska / Dr Hanna Tchórzewska						
8.	Dr n. med. Beata Jagielska						
9.	Dr n. przyr. Hanna Połowniak-Pracka						
10.	Lek. med. Tomasz Sadowski						

7. Inne uwagi i sugestie: